

ENKAUSTİK TEKNİĞİ VE GÜNÜMÜZ SANATINDAKİ İZDÜŞÜMLERİ

ENCAUSTIC TECHNIQUE AND ITS REFLECTIONS IN CONTEMPORARY ART

Aysun CANÇAT*

Öz

Bu çalışmada; Eski Mısır, Antik Yunan ve Roma dönemlerinin en eski resim tekniklerinden biri olan enkaustik tekniği ve tekniğin günümüzdeki kullanımları incelenmiştir. Ana malzeme olarak balmumunun kullanıldığı teknik, söz konusu antik çağlardan günümüz çağdaş sanat pratiklerine kadar farklı biçimlerde uygulanmaya devam etmiştir. Bu kapsamda, tekniğin hem tarihsel süreçteki en eski uygulamaları hem de çağdaş kullanımlarına ait örnekler araştırılmış, karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Özellikle, balmumunun farklı materyallerle birlikte kullanımının arkasındaki kavramsal boyut dikkat çekici bir nitelik sergilemektedir. Bu antik tekniğin günümüzde de varlığını sürdürmesi; bir kültürel miras olarak devamlılığının sağlanması olduğu kadar gelecekteki sanatsal tekniklerin özgürleştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bir seçki niteliğinde ele alınan çalışma, bu konular hakkında farkındalık yaratmayı amaçlamıştır. Ele alınan konu; sanat tarihi yazını bağlamında, tekniğin eski-yeni kullanımları ve dolayısıyla öz-biçim ilişkisi bakımından analiz ve eleştirel literatür taraması niteliğinde incelenmiştir. Ayrıca, çeşitli dokümanların araştırılması, analizi ile gerçekçi ve bütüncül sonuçlara ulaşmak için nitel bir araştırma süreci izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enkaustik, Enkaustik teknik, Balmumu, Resim, Fayyum Portresi.

Abstract

This study investigates the encaustic technique, one of the oldest painting methods dating back to the eras of Ancient Egypt, Classical Greece, and Rome, and explores its contemporary applications. The technique, which primarily utilizes beeswax as its main material, has persisted in various forms from these ancient periods into current contemporary art practices. In this context, examples of both the technique's earliest historical applications and its modern uses were examined, and a comparative analysis was conducted. Particularly the conceptual dimension underlying the use of beeswax in combination with diverse materials is noteworthy. The continued existence of this ancient technique in the present day is not only significant for ensuring its continuity as a cultural heritage but also holds a critical role in the liberation of future artistic techniques. The study, presented as a selection of relevant examples, aims to raise awareness regarding these issues. The subject matter was examined within the context of art history literature through an analysis and critical literature review concerning the technique's old and new applications, and consequently, the relationship between essence and form. Furthermore, a qualitative research process was followed, involving the investigation and analysis of various documents, to achieve realistic and holistic conclusions.

Keywords: Encaustic, Wax, Encaustic Technique, Painting, Fayum Portraits.

DOI: 10.5281/zenodo.18288217

Geliş Tarihi / Received

14.12.2025

Kabul Tarihi / Accepted

18.01.2026

Yayın Tarihi / Publication Date

22.01.2026

Sorumlu Yazar/Corresponding author

E-mail:

acancat@gelisim.edu.tr

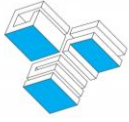
Cite this article: Cançat, A. (2026).

Enkaustik Tekniği ve Günümüz
Sanatındaki İzduşümleri, *D-Sanat*,
Ahmet Yakupoğlu Özel Sayısı, 256-271

Content of this journal is licensed under
a Creative Commons Attribution-
Noncommercial 4.0 International
License.

* Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, acancat@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3837-5302

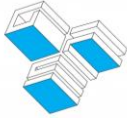
Giriş

Bir sanat yapıtının meydana getirilmesi, nihai olarak dış dünyaya sunulmasından önce, içsel ve bilişsel aşamaları içeren belirli bir yaratım sürecini gerektirmektedir. Bu süreç, temel olarak sanatçının öznelliği ve içsel deneyim dünyası ile yakından ilişkilidir. Sanatçı, ilk aşamada dışsal gerçekliğin verilerini pasif bir şekilde almak yerine, bu verileri içselleştirme eylemiyle dönüştürür. Bu içselleştirme, sanatçının zihinsel süzgecinden geçirilmesi ve kişisel algı, duygu ve düşünce yapılarıyla harmanlanması anlamına gelir. Bu kavramsallaştırma evresinin tamamlanmasının ardından, eser uygulama aşamasına geçiş yapılır.

Uygulama aşamasında, sanatçı kendi özgün üslubunu ve sanatsal dilini etkin bir biçimde kullanmaktadır. Bu, sanatçının iç dünyasındaki duyarlılığı ve estetik algısını somut bir eser aracılığıyla görsel/duyusal alana aktarmasıdır. Bu bağlamda, kullanılan teknik ve yöntem, eserin ifade gücünü ve maddi varoluşunu belirleyen kritik bir öneme sahiptir. Bir sanat eseri, yüzeysel düzeyde görünen içeriği ile, bu içeriği taşıyan teknik yeterliliğin birleşimiyle oluşan manevi bir bütünlük sergilemektedir. Bu nedenle, her yapıtın kendine özgü, özel bir anlamsal bütünlüğü bulunmaktadır. Bu bütünlük, sadece sanatçının estetik duyarlılığının yansıması olmakla kalmaz; aynı zamanda sanatçının yıllar içinde edindiği birikimi, teknik beceriyi ve doğuştan gelen yeteneklerini sergilediği bir alanı temsil etmiş olmaktadır.

Çağdaş sanat kuramcısı ve eleştirmeni Lucy Lippard'ın temel yaklaşımları, bir sanat yapıtının özgünlüğünü ve değerini belirleyen yapısal unsurlara odaklanmaktadır. Lippard, bir eserin sadece biçimsel yeterliliğe sahip olmasının ötesinde, belirli bir özel biçime, konuya ve kapsamlı bir içeriğe sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Lippard, sanat üretim ve eleştiri süreçlerinde sanat tarihi bilgisinin arka plana itilmemesi gerektiği yönünde güçlü bir tez öne sürmektedir. Aksine, sanat tarihi birikiminin çağdaş sanat pratikleriyle bütünleştirilmesi gerektiğini vurgulamış olmaktadır. Bu perspektif, geçmişin sanatsal mirasının sadece referans kaynağı olmanın ötesinde, yeni ve özgün bir biçimin ortaya konulabileceği dinamik bir potansiyel taşıdığı fikrini desteklemektedir.

Lippard'ın tarih ve çağdaşlık sentezine dair bu görüşü, güncel sanatsal üretim pratiklerinde de somut bir karşılık bulmaktadır. Günümüzde; fresko, tempera, enkaustik ve mozaik gibi en eski resim tekniklerinin sanatçılar tarafından bilinçli ve kavramsal bir tercih olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Sanatçıların bu teknikleri anakronik bir yaklaşımla yeniden canlandırması, özgün eserlerin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Sanatçıların bu geleneksel tekniklere yönelimi, eserin anlamsal boyutuna yeni açılımlar getirmekte ve eserlerin çok katmanlı yorumlanabilirliğini artırmaktadır. Zira, teknik seçimi artık sadece bir araç değil, aynı zamanda eserin kavramsal içeriğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ek olarak, bu tür eserler, ilgili tarihsel tekniklere dair kamusal bir farkındalık yaratması ve bu tekniklerin güncel sanatsal potansiyelini sergilemesi bakımından kültürel ve eğitsel bir önem de taşımaktadır.

Çalışma, tüm bu kapsamda nitel bir araştırma süreci ile araştırılmıştır. Sanat kapsamında, bir süreç ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan bir ürün vardır. Bu ürün bize süreç hakkında bilgi verir; yani yaratımda süreç, sonuç kadar önem taşımaktadır. Aynı zamanda sanat, yorumsal ve daha bireysel özellikleri, farklı bakış açılarından bakmayı ya da irdelemeyi zorunlu kıldığı için sanatın doğasından ve öğretiminden getirdiği nitel ağırlığından dolayı, bu araştırma yöntemi kullanılmıştır. Enkaustik tekniğinin, geçmiş ve çağdaş uygulamalarının kavramsal boyutlarını irdelemede nitel araştırma yöntemi konuya en iyi şekilde açıklık getirmiştir (Mamur,2012,s.197).

Enkaustik Tekniği ve İlk Örnekleri

Enkaustik tekniği; M.S. 2. yüzyılın sonuna kadar, özellikle, Yunanlılar tarafından kullanılan bir tekniktir. Eski Mısır ve Roma'da da uygulanan teknik, eriyik halde balmumu ile pigmentlerin karışımından elde edilmiş boyalarla yapılan resim türüdür. Bazen balmumu, yumurtalı ve yağlı bir emülsiyona da karıştırılmıştır (Rudel,1991:15). Bu teknikte, bütün renkler ahşap panoya sürüldükten sonra, panonun üzerine ısıtılmış bir metal geçirilir. Balmumu ile eriyen boyaya, fırça ile müdahale vardır. Fırça ile boyaların birbirleriyle kaynaşması sağlanır. Bu işlem, renklerin daha canlı ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Bu boyalar, tempera tekniği ile kıyaslandığında daha parlak, daha büyük bir esneklik sağladığından daha iyi sonuç vermiş ve tempera tekniğine yeğlenmesi sonucunu doğurmuştur (Keser,2009:40). Tempera; yağ, reçine, yumurta akı ve kazein gibi yapıştırıcı maddeleri, pigmentlerle karıştırarak yapılan boya ve bu boya kullanılarak yapılmış resimdir (Turani,2007:144). Enkaustik tekniğindeki esneklik, bir yüzey üzerinde eriyik bir yapı ile boyaların harmanlanarak o anda teknikle birlikte resmin oluşturulmasıdır. Bu teknikte ayrıca, balmumu kullanımının rölyef etkili görüntüler oluşturması, tekniği daha da etkili ve ilginç kılmıştır.

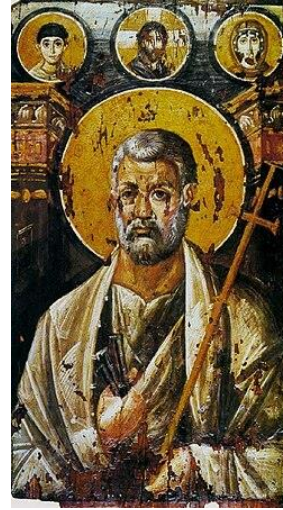
Enkaustik tekniği, gerek duvar resmi, gerekse ikonaları betimlemede kullanılmıştır. Rönesans'ta da görülen teknik, daha çok Bizans'a özgüdür (Sözen ve Tanyeli,2003:22). Günümüze ulaşan en önemli örnekler ise; 2. yüzyılda Mısır'da, Roma dönemine ait mezarlarda bulunan Fayyum Portreleri'dir. Mısır mumya portreleri; ölünün baş kısmında mumya ile bağlanan ve onun çehresini yansıtan resimlerdir. Fayum bölgesinde bulunan ve çoğunlukla Mısır'ın geleneksel mumya gömme ritüelleriyle ilişkili bu portreler, aynı zamanda dönemin günlük yaşamına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Genellikle genç yaşta ki insanların portreleri, yaşamlarını ve kültürel özelliklerini yansıtır. Bu portrelerde kullanılan enkaustik, genellikle mum, reçine ve pigment karışımından oluşuyordu. Resim sanatında yaratılan bu portrecilik, ileri bir düzeyde ele alınmıştır (Onurkan,1994:145).

Görsel 1. Kadın Fayyum portresi, 2. yüzyıl, 42 x 24 cm, Ahşap üzerine enkaustik teknik, Louvre Müzesi, Paris

Enkaustik teknikle yapılmış kadın portresi, ilk dönem uygulamalarında organik temelli bir bağlayıcı olarak hayvansal özler içeren bir tür tutkaldan yararlanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, resmin temel yapısını oluşturan ana malzeme, arıların ürettiği ve işlenerek kullanılan balmumdur. Balmumunun hem koruyucu hem de biçimlendirmeye elverişli yapısı, sanatçının yüzey üzerinde istediği formları daha rahat ve kontrollü bir şekilde oluşturabilmesine olanak sağlamıştır. Söz konusu portre, kompozisyonun her bir bölümünde ince işçilik, hassas dokunuşlar ve özel uygulama yöntemleriyle dikkatlice işlenmiştir. Bazı örneklerde ise enkaustik tekniğin, tempera tekniğiyle ardışık katmanlar halinde bir arada kullanıldığı, böylece hem renk derinliğinin hem de yüzey dokusunun zenginleştirildiği görülmektedir. Bu çok katmanlı yaklaşım, eserin hem estetik niteliğini artırmış hem de zaman içinde dayanıklılığını güçlendirmiştir.

Doğu kiliseleri tarafından kutsal kabul edilen kişi ve olayların; duvar, mozaik ya da ahşap yüzeyler üzerine resmedilerek temsil edildiği ikonalarda da enkaustik tekniğin sıkça tercih edildiği görülmektedir. Bu teknik, yalnızca ikonografik geleneğin estetik anlayışına uyum sağlamakla kalmamış, aynı zamanda eserlerin uzun süre bozulmadan korunmasına da katkıda bulunmuştur. Balmumunun doğal ışık geçirgenliği, ikonaların özellikle yüz bölümlerinde uygulanan renklerin daha canlı, derin ve yarı saydam bir etkiyle görünmesini sağlamıştır. Bu optik özellik, günümüz yağlı boya tekniğinde elde edilen parlaklık ve dolgunluk hissine benzer bir görsel sonuç ortaya çıkararak ikonaların ruhani atmosferini güçlendirmiştir. Bu nedenle balmumu, hem teknik avantajları hem de sağladığı estetik nitelikler nedeniyle enkaustik ikonografi içinde önemli bir malzeme olarak kabul edilmektedir.

Görsel 2. (sol) “Azizler Theodore, George ile Meryem, Çocuk ve Melekler”, 69 x 48 cm, Panel üzeri enkaustik teknik, Aziz Catherine Manastırı, Sina

Görsel 3. (sağ) Petrus, MS 6. yüzyıla tarihlendirilen ahşap üzerine ankostik bir ikona

“Sıcak sürülen mumlu boya tekniği” olarak da adlandırılan enkaustik yöntem, duvar yüzeylerine doğrudan uygulanabilmektedir. Bu uygulama süreci belirli aşamalardan oluşur ve her bir adım, yüzeyin boya için optimal hâle getirilmesini amaçlar.

İlk olarak, duvar yüzeyinin alçı, kireç veya çimento esaslı bir harçla mümkün olduğunca düzgünleştirilmesi gerekir. Bu temel hazırlık, hem boyanın yüzeye daha iyi tutunmasını sağlamakta hem de ilerleyen aşamalarda istenilen estetik sonucun elde edilmesine katkıda bulunmaktadır. Ardından, tamamen kurumuş olan duvar yüzeyi, uygun oranda inceltilmiş tuz ruhu ile yıkanır. Bu kimyasal işlem, sıva üzerinde oluşmuş sert tabakanın yüzeyden uzaklaştırılmasına yardımcı olur ve böylece duvarın emicilik kapasitesini artırarak mumlu boyanın daha iyi nüfuz etmesine zemin hazırlar.

Yıkama işleminin tamamlanmasının ardından duvarın yeniden kuruması beklenir. Yüzey tamamen kuruduktan sonra, duvara ince bir tabaka hâlinde renksiz balmumu uygulanır. Bu ilk mum katmanı, hem yüzeyi doyurarak sonraki boyama aşamaları için uygun bir altlık oluşturur hem de enkaustik tekniğin karakteristik parlak ve dayanıklı görünümünün temellerini atar.

Mumla hazırlanan yüzey üzerine renkli balmumu ile resim uygulaması da enkaustik tekniğin önemli aşamalarından biridir. Bu süreçte, önceden benmari yöntemiyle eritilen balmumu, alttan ısıtılan metal bir palet üzerinde çeşitli pigmentlerle karıştırılarak resim yapmaya uygun hâle getirilir. Elde edilen renkli ve sıcak mum karışımı, duvara veya çalışılmak istenen başka bir yüzeye fırça ya da spatula aracılığıyla uygulanabilir (Işingör ve Eti, 1986: 92).

Bu tekniğin işleyişi genel olarak şu şekilde açıklanabilir: İlk olarak duvar yüzeyi ince bir tabaka hâlinde renksiz balmumu ile kaplanır. Bu uygulama, sonraki renkli mum katmanlarının yüzeye daha dengeli bir biçimde tutunmasını sağlar. Aynı anda iki farklı eritme işlemi yürütülür: Bir yandan benmari

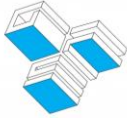
teknikleriyle renksiz balmumu eritilirken, diğer yandan ısıtılmış metal bir palet üzerinde bu erimiş balmumu pigmentlerle karıştırılarak boyama için uygun kıvam ve renk yoğunluğu elde edilir. Bu işlemlerin sonucunda, yüzeye uygulanmaya hazır, sıcak ve renkli bir mumlu boya karışımı oluşur.

Sanatçı, bu karışımı fırça veya spatula ile yüzeye aktararak çalışmaya başlar. Balmumunun sıcak hâlde yüzeye sürülmesi hem şekillendirme sırasında kolaylık sağlar hem de hızlı donma özelliği sayesinde detayların sabitlenmesine olanak tanır. Uygulama sürecinin daha kontrollü bir şekilde yürütülebilmesi için duvar yüzeyinin hafifçe ısıtılması da önerilir; zira sıcak yüzey, balmumunun daha rahat yayılmasını ve katmanların istenilen şekilde birbiriyle kaynaşmasını mümkün kılar. Böylelikle enkaustik tekniğin karakteristik parlak, dayanıklı ve derinlikli yüzey etkisi başarıyla elde edilmiş olur.

Görsel 4. Anonim, 4. yüzyıl, Bir kemiğe kakma ve balmumu; putto resmi, 8.2x5.4 cm, Mısır

Enkaustik tekniğinin kökeni oldukça eskiye dayanmakta olup, hem Eski Mısır'da hem de Roma'da yaygın biçimde uygulanmıştır. Romalı bilgin ve yazar Yaşlı Plinius'un aktardıklarına göre, mermer yüzey üzerine yapılan enkaustik resimlerde pigmentler erimiş balmumuyla karıştırılmakta; fildişi üzerine yapılan uygulamalarda ise cerostrotum ya da cestrotum adı verilen, bitkisel kökenli saydam bir zamlarla birleştirilmektedir. Elde edilen bu karışım, cestrum veya viriculum adı verilen bir tür spatula aracılığıyla yüzeye yayılırdı. Cestrum'un sivri uçlu olması, özellikle fildişi gibi sert yüzeyler üzerinde ince çizgilerin işlenmesine olanak tanımaktaydı. Ayrıca, cauterium adı verilen ve ısıtılarak kullanılan yuvarlak uçlu bir alet, uygulama sonrasında yüzeyde kalan spatula ve fırça izlerini gidermek amacıyla tercih edilirdi. Bu işlem, hem yüzeyin daha düzgün bir görünüme kavuşmasını sağlar hem de enkaustik tekniğe özgü parlak ve bütünlüklü dokunun ortaya çıkmasına katkıda bulunurdu. Tekniğin sanatsal açıdan en yetkin hâline, M.Ö. 4. yüzyılda yaşayan Yunanlı ressam Pausias tarafından ulaştırıldığı kabul edilmektedir. Enkaustik yöntemin günümüze ulaşan en önemli arkeolojik ve sanatsal örnekleri ise Mısır'da, özellikle 2. yüzyılda el-Feyyum Vahası'nda Roma dönemine ait mezarlarda bulunan ünlü Fayyum Portreleri'dir. Bu portreler, hem malzeme kullanımı hem de portre geleneği açısından tekniğin zirve örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Enkaustik resim tekniği, erken Hristiyan sanatında, özellikle Geç Antik Dönem'de de kullanılmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, 8. ve 9. yüzyıllardan itibaren hem teknik gerekçeler hem de estetik anlayıştaki değişimler nedeniyle söz konusu yöntemin yaygınlığı belirgin şekilde azalmış, yerini daha pratik ve kolay uygulanabilir tekniklere bırakmıştır (2024, Haziran 21). Erişim adresi: <http://www.tarih.gen.tr/forum/sanattarihi/4255-ankostik-resim.html>

Enkaustik teknik, ilk olarak Mısır'daki portre çalışmalarında ortaya çıkmış; ardından Yunan, Roma ve Bizans sanatında önemli bir ifade aracı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Arkeolojik bulgular, bu tekniğin yalnızca ahşap panel gibi organik yüzeylerde değil, aynı zamanda Atina Akropolü'ndeki tapınaklara ait taş ve traverten yüzeylerde de uygulandığını göstermektedir. Bu durum, enkaustik tekniğinin kullanım alanının sanıldan çok daha geniş olduğunu ve mimari süsleme pratiğinde de önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Tekniğin bu kadar geniş bir coğrafyada ve uzun süreli kullanımının temel nedenlerinden biri, balmumunun yüksek koruyucu niteliğidir. Balmumu, hem pigmentleri dış etkenlere karşı izole ederek renklerin bozulmasını engellemiş hem de resim yüzeyini nem, oksidasyon ve fiziksel aşınmaya karşı korumuştur. Bununla birlikte, taş yüzeylerin emici olmaması nedeniyle pigment ve balmumu karışımının yüzeyin içine işleyememesi, bu teknikte yapılmış taş resimlerin günümüze ulaşamamasının başlıca nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir. Antik Yunan'da enkaustik tekniğini ustalıkla kullanan sanatçılar arasında Apelles özellikle öne çıkar; antik kaynaklar, onun bu teknikteki maharetini sıklıkla vurgulamaktadır. Romalılar ise balmumunu yalnızca resim tekniği olarak değil, aynı zamanda yüzey koruyucu bir malzeme olarak da kullanmış; hatta fresko resimlerinin üzerini balmumuyla kaplayarak daha parlak ve dayanıklı bir yüzey elde etmeye çalışmışlardır. Mumlu boya tekniğinin Bizans sanatında da etkisini sürdürdüğü bilinmektedir. Bu tekniğin Bizans'ta özellikle ikonografi geleneğinde 8. yüzyıla kadar kullanıldığı, sonraki dönemlerde ise yerini daha kolay uygulanabilir boyama yöntemlerine bıraktığı anlaşılmaktadır. Böylece enkaustik, antik çağlardan Orta Çağ'ın erken dönemlerine kadar uzanan uzun soluklu bir sanat geleneğinin parçası hâline gelmiştir.

Duvarda uygulanan balmumu tekniği, genel olarak iki temel çalışma biçimine ayrılmaktadır:

1. Soğuk Sürülen Mumlu Boya

Soğuk sürülen mumlu boya tekniğinde, balmumu ısıtılmadan doğrudan yüzeye uygulanır ve uygulama sonrasında doğal olarak mat bir görünüm kazanır. Bu yöntem, farklı biçimlerde duvara tatbik edilebilir. Örneğin, balmumu spatula ile yüzeye yedirilerek ya da içine pigment katılmış mum parçalarının doğrudan duvar üzerine sürülmesiyle uygulanabilir. Bu ilk sürme işleminden sonra, yüzeyde oluşan izlerin ve pürüzlerin giderilmesi amacıyla spatula ve istaka kullanılarak gerekli düzeltmeler yapılır. Ardından yüzey, belirli bir parlaklık elde edilene kadar parlatılarak işlem tamamlanır. Bu teknik, özellikle dekoratif nitelikli yüzeylerde tercih edilmekte olup, sıcak uygulamaya göre daha az zahmetli bir yöntemdir.

2. Sıcak Sürülen Mumlu Boya (Enkaustik)

Sıcak sürülen mumlu boya tekniği, geleneksel enkaustik yönteminin temelini oluşturur ve daha dayanıklı, parlak ve bütünleşik bir yüzey elde etmek için uygulanır. Bu teknikte izlenen işlem basamakları şöyledir: Öncelikle, duvar yüzeyi alçı, kireç veya çimento harcı ile olabildiğince düzgün bir hâle getirilir. Duvar tamamen kuruduktan sonra, ince şekilde hazırlanmış tuz ruhu ile yıkanır. Bu kimyasal işlem, yüzeyde zamanla oluşan sert tabakayı çözüp uzaklaştırarak duvarın emiciliğini artırır. Ardından yüzey yeniden kurutulur ve üzerine ince bir katman hâlinde renksiz balmumu sürülerek zemin hazırlanır. Hazırlanan bu mumlu yüzey üzerine, pigmentlerle karıştırılmış sıcak balmumu ile resim çalışması yapılır. Daha önce benmari yöntemiyle eritilen balmumu, altından ısıtılan metal bir

palet üzerinde boyalarla karıştırılarak resim yapmaya uygun kıvama getirilir. Elde edilen bu sıcak ve renkli mum karışımı, duvara fırça veya spatula ile uygulanabilir. Çalışmanın daha rahat yürütülebilmesi için duvarın hafifçe ısıtılması önerilir; böylece balmumu yüzeye daha kolay yayılır ve katmanlar arasında istenen bütünleşme sağlanır. Hazır olarak üretilmiş mumlu boyaların kullanılması da bu tekniği oldukça kolaylaştırmaktadır. Resim uygulaması tamamlandıktan sonra, yüzey eli yakmayacak ölçüde ısıtılmış bir ütüyle nazikçe ütülenir. Bu işlem, birer gün arayla tekrarlanarak yüzey tamamen düzgün ve homojen bir hâle gelene kadar sürdürülür. Son aşamada kuru bir bezle yüzey parlatılarak enkaustik tekniğin kendine özgü parlak ve derinlikli görünümü elde edilir. Bu teknik yalnızca duvarlarda değil, ahşap yüzeylerde de benzer aşamalar izlenerek uygulanabilir. Ancak ahşap kullanımında, malzemenin zamanla çatlamaması veya eğrilmemesi için gerekli önlemlerin alınması önem taşır. Ayrıca mumlu boya, bez yüzeylere de başarıyla tatbik edilebilmektedir. Bu iki yöntem, balmumunun farklı fiziksel özelliklerinden yararlanarak sanatçılara hem teknik hem de estetik açıdan geniş bir ifade alanı sunmaktadır (Işingör ve Eti,1986:92).

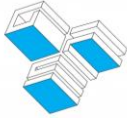
Enkaustik Tekniğindeki Çağdaş Örnekler

Pastelin farklı bir türü olarak değerlendirilen balmumu boya, tarih boyunca çeşitli teknikler ve sanat anlayışları çerçevesinde kullanılmıştır. Özellikle enkaustik teknikle uygulandığında, balmumu boyanın sağladığı yoğun renk derinliği ve dokusal zenginlik sanatçılara özgün ifade olanakları sunmaktadır. Bu bağlamda, Amerikalı sanatçı Jasper Johns'un enkaustik teknikle gerçekleştirdiği "Üç Bayrak" adlı eseri, balmumu boyanın modern sanat pratiğinde nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğine dair çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Johns'un bu çalışması, sadece malzemenin estetik potansiyelini sergilemekle kalmayıp aynı zamanda, çağdaş Amerikan sanatının ikonografik temalarını yeniden yorumlama biçimiyle de dikkat çekmektedir. Kısacası Johns'un, enkaustik tekniğini modern sanatta yeniden meşrulaştırdığı söylenebilir.

Görsel 5. Jasper Johns, "Üç Bayrak", 1958, Tuval üzerine enkaustik teknik, 76 x 115,5 cm, Meriden, Connecticut, Mr ve Mrs Burton Tremaine Koleksiyonu

Jasper Johns, "Üç Bayrak" adlı eserini, tuval yüzeyi üzerine balmumu ile pigmentin birlikte kullanıldığı, enkaustik tekniğiyle gerçekleştirmiştir. Sanatçı, bu çalışmada geleneksel bir teknik olan enkaustiği çağdaş sanatın ifade olanaklarıyla yeniden yorumlamış; tekniği, içinde bulunulan dönemin toplumsal, kültürel ve sanatsal koşulları doğrultusunda güncel bir bağlama taşımıştır. Eserde enkaustik tekniğinin, tekrar ve yeniden üretim kavramları çerçevesinde, yeni ve özgün bir

biçimde ele alındığı görülmektedir. Resmin yüzeyi, bir yandan belirgin fırça darbeleri aracılığıyla güçlü bir resimsellik sergilerken, diğer yandan betimlenen nesnenin yalın ve doğrudan bir görsel temsili olarak da algılanabilmektedir. Bu ikili durum, eserin hem maddesel yüzeyine hem de temsili düzeyine ilişkin çok katmanlı bir okuma yapılmasına olanak tanımaktadır (Germaner,1977:14).

Sanatçı, üç ayrı tuvali katmanlar hâlinde üst üste yerleştirerek tek bir bütünsel resim yüzeyi oluşturmuştur. Bu yapı, en üstte yer alan küçük boyutlu yüzeyden başlayarak en altta bulunan daha geniş yüzeye doğru hiyerarşik bir düzen içinde yükselmektedir. Sözü edilen katmanlaşma yalnızca biçimsel bir tercih olmanın ötesinde, aynı zamanda eserin anlamsal dizgesini de kuran temel unsurlardan biridir. Bu anlamsal yapı, Hristiyan kültürü, sanatı ve uygarlığı üzerine temellenerek yükselen Amerika Birleşik Devletleri'nin, tarihsel süreç içerisinde dünya üzerindeki en güçlü aktörlerden biri hâline gelmesiyle doğrudan ilişkilendirilmektedir. Enkaustik tekniğinin bu eserde tercih edilmiş olmasının nedenini tam anlamıyla kavrayabilmek için, yapının içerdiği bu çok katmanlı anlamsal yapının daha derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Eserin sunduğu bu derinlikli anlam boyutları, tarihsel ve kültürel referanslarla örülmüş bir yapı sergilemektedir. Eserin en alt katmanı, Hristiyanlık öncesi dönemlere göndermede bulunmaktadır. Hristiyanlığın henüz ortaya çıkmadığı bu erken süreçte, insanlığın bilgi birikimi sınırlı ölçüde olup, daha çok mağara dönemi koşullarında şekillenmiştir. Kültür, sanat ve uygarlığın sistemli bir yapı kazanması ise Antik Çağ'da, özellikle Yunan uygarlığı aracılığıyla mümkün olmuştur. Yunan uygarlığının tarihsel öneminin temelinde, insanlığın matematik, kimya, geometri ve felsefe gibi alanlardaki birikimlerini kayıt altına alarak sistematik bir bilgi düzeni kurmuş olması yatmaktadır. Bu kayıt ve aktarma süreci, çok tanrılı Pagan inanç sistemi içerisinde gerçekleşmiştir. Hristiyanlığın tarihsel açıdan en önemli başarılarından biri, kendisinden önce var olan bu Pagan inanç sistemini asimile ederek dönüştürmesi olmuştur. Bu dönüşümün ardından Hristiyanlığı resmî din olarak kabul eden Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu, hem siyasî hem de kültürel anlamda geniş bir hâkimiyet alanı oluşturmuş ve tarihteki ilk Hristiyan imparatorluğu olarak belirginleşmiştir. Bu süreç, Hristiyanlığın kurumsallaşması ve dünya ölçeğinde yayılması açısından belirleyici bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihsel olarak giderek yükselen gücü de, ideolojik ve kültürel temelde bu erken Hristiyan hâkimiyeti ile ilişkilendirilmektedir. Bir başka ifadeyle, Johns'un "Üç Bayrak" adlı yapıtında en alt yüzey, simgesel olarak Hristiyanlığın kurucu dönemine ve Doğu Roma İmparatorluğu sürecine karşılık gelmekte; Amerika'nın günümüzdeki küresel gücünün kökeni bu tarihsel katman üzerinden okunmaktadır.

Eserin tekniği bu tarihsel ve anlamsal bağlam içerisinde değerlendirildiğinde, Antik Çağ'ın önde gelen resim tekniklerinden biri olan enkaustiğin tercih edilmesinin rastlantısal olmadığı açıkça görülmektedir. Yapıtın yüzeyinde uygulanan bu teknik, sanatçının iletmeyi amaçladığı kavramsal mesajla organik bir bütünlük oluşturmaktadır. Johns'un enkaustik tekniğini kullanma tercihinin arka planında, eserin taşıdığı tarihsel, kültürel ve ideolojik göndermeler belirleyici bir rol oynamaktadır.

Sanatçı, Amerika Birleşik Devletleri'nin köklü ve tarihsel sürekliliğe dayanan bir geçmişe sahip olduğu düşüncesini, resim sanatının en eski ve en köklü tekniklerinden birini çağdaş bir ifade dili içerisinde yeniden üreterek görselleştirmiştir. Bu bağlamda enkaustik teknik, yalnızca yüzeysel bir uygulama yöntemi olmanın ötesine geçerek, geçmiş ile bugün arasında kurulan sürekliliğin simgesel bir taşıyıcısına dönüşmektedir. Johns, bu tarihsel tekniği modern bir bağlamda yeniden işlevlendirerek, hem resmin maddesel yapısına hem de kavramsal içeriğine zamansal derinlik kazandırmaktadır.

Günümüzde enkaustik tekniğinin uygulanışı, teknolojik gelişmeler doğrultusunda çeşitli araçlar sayesinde önemli ölçüde pratikleşmiştir. Bu araçların başında, ısı kontrollü yapısı sayesinde yaygın bir kullanım alanı bulan ütüler gelmektedir. Nitekim günümüzde enkaustik çalışmalara yönelik olarak hazırlanmış, içerisinde balmumu boyalar, özel kâğıtlar ve yardımcı ekipmanların yer aldığı hazır enkaustik setleri de piyasada bulunabilmektedir. Sanatçılar, ütünün ısınan yapışmaz yüzeyine balmumu esaslı boyaları uygulayarak, bu yüzey aracılığıyla kâğıt üzerine farklı doku, renk geçişleri ve rastlantısal etkiler aktarabilmektedirler. Bu yöntem, hem tekniğin uygulanabilirliğini artırmakta hem de enkaustiğin çağdaş sanat pratikleri içerisinde daha geniş bir kullanım alanı bulmasına olanak sağlamaktadır.

Görsel 6. Mumlu boyanın ısıtılmış ütüden kâğıda geçirilişi.

Görsel 7. Rebecca Alex balmumu ile resim çalışırken.

Enkaustik resim tekniğini günümüzde sıklıkla kullanan sanatçılardan Rebecca Alex, bu tekniğe ilişkin yaklaşımını simyasal bir süreç olarak tanımlamaktadır. Alex'e göre enkaustik resim sürecinde ateş, renk ve balmumu sürekli bir etkileşim hâlidir; bu etkileşim sonucunda ortaya çıkan yüzey, hem görsel hem de bağlamsal açıdan zengin, arkeolojik bir katmanlaşma etkisi taşımaktadır. Sanatçı, tekniğin temel zorluğunun, resim sürecinde hem bilinçli bir kontrolü hem de hoş ve beklenmedik rastlantısalılıkları aynı anda mümkün kılması olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, onun için resmi yalnızca bir sonuç değil, aynı zamanda uzun ve çok aşamalı bir yolculuğun görsel bir hatırlatıcısı hâline getirmektedir. Alex, çoğu zaman resmin başlangıçta planladığı noktada sonlanmadığını,

tersine süreç içerisinde yön değiştirdiğini ve bu belirsizliğin de enkaustik tekniğini kendisi için estetik açıdan ilginç kılan temel unsurlardan biri olduğunu ifade etmektedir (Alex,2017).

Enkaustik teknik günümüzde yalnızca geleneksel uygulama biçimleriyle sınırlı kalmayıp, farklı malzemelerle birlikte kullanılabilen, çok yönlü ve deneysel bir ifade alanına dönüşmüştür. Şeffaf ya da opak nitelikteki balmumu, kızgın bir yüzey üzerinde eritildikten sonra düz bir zemin üzerine fırça yardımıyla uygulanmaktadır. Yüzeyin belirli aralıklarla yeniden ısıtılmasıyla, sanatçı çalışmaya istediği anda müdahale edebilmekte ve katmanlar üzerinde biçimsel ya da içeriksel değişiklikler yapabilmektedir. Balmumu katmanları arasına çiçek, gazete parçası, fotoğraf gibi farklı hazır nesnelerin yerleştirilmesiyle kolaj ve asamblaj teknikleriyle de ilişki kurulabilmektedir. Alt katmanlarda kalan bu malzemeler, balmumunun yarı saydam yapısı sayesinde buğulu ve zamansal derinlik hissi veren bir görüntü oluşturmakta; böylece yüzeyde hem görsel hem de anlamsal açıdan çok katmanlı etkiler ortaya çıkmaktadır. Bu uygulamalar sanatçı tarafından kimi zaman bilinçli bir anlatım aracı olarak kurgulanmakta ve eserin aktarmak istediği mesajla doğrudan ilişkilendirilmektedir. Gerekli görüldüğünde mumlu yüzey yeniden ısıtılarak görüntü üzerinde değişiklikler yapılabilir, böylece süreç odaklı ve dönüşüme açık bir üretim anlayışı mümkün olmaktadır. Çalışma, istenilen son biçime ulaştığında yüzeyin soğumaya bırakılmasıyla balmumu katmanlarının donması sağlanmakta ve eser bu aşamada tamamlanmaktadır. Bu yönüyle enkaustik teknik, hem müdahaleye açık yapısı hem de sunduğu katmanlı anlatım olanaklarıyla çağdaş sanat pratikleri içinde özgün bir ifade biçimi sunmaktadır.

GörSEL 8. (sol) Joyce Werwie Perry, "Pazar Akşam Yemeği", yaklaşık 1990, Ahşap panel üzerine enkaustik

GörSEL 9. (sağ) "West End'de Kış", Ahşap panel üzerine enkaustik, 12x9 cm

Joyce Werwie Perry, özellikle enkaustik resim tekniği ile tanınan çağdaş Amerikalı bir sanatçıdır. Figüratif anlatımı, güçlü ışık-gölge kullanımı ve gündelik yaşam sahnelerini şiirsel bir atmosferle aktarmasıyla tanınmaktadır. Aile hayatı, iç mekânlar, günlük ritüeller, sessiz, sıradan anların duygusal gücü gibi temalarla ortaya koyduğu; insan, mekân ve anı kavramlarını balmumu tekniği ile birleştirerek dokunsal yüzeyler elde etmiş; bu yüzeyler izleyiciye daha sıcak ve daha hissedilebilir

atmosferler sunmuştur. Bu teknik sanatçı için; katmanlı doku, yarı saydamlık, zamansızlık ve puslu yüzeyler elde etmede elverişli olmuştur. Perry, enkaustik tekniğini; yağlıboya, kolaj, karakalem ve fotoğraf transferleri gibi farklı uygulamalarla birlikte kullanmaktadır.

Sanatçı “Pazar Akşam Yemeği” adlı tablosunda enkaustik tekniği ile; sıradan bir aile yemeğini, içe dönük ve zamansal olarak bulanık bir sahneye dönüştürmüştür. Ağırlıklı olarak toprak tonları ile resim, pasif ve doygunluktan arındırılmış bir havada betimlenmiştir. Bu palet ve malzeme, nostaljik ve hafif melankolik bir hava vermiştir. Balmumu’nun verdiği katmanlı ve yarı saydam görüntü, figürleri ve eşyaları hem örtmekte hem de hafifçe ortaya çıkarmakta; bu da zamanın ve anının “bulanıklaşması” hissini uyandırmaktadır. Ayrıca, malzeme ile ışığın kaynağını net olarak verilmemesi tüm bu duygusal etkiyi perçinlemektedir.

Enkaustik tekniği, yalnızca tuval ve benzeri geleneksel iki boyutlu resim yüzeyleriyle sınırlı kalmamakta; performans sanatı, heykel ve moda tasarımı gibi farklı disiplinlerde de kullanılmak suretiyle bu alanlara gerek malzeme gerekse ifade olanakları bakımından yenilikçi ve özgün açılımlar kazandırmaktadır.

Görsel 10. Adrian Arleo, “Kovan Büst”, Kil, sır, balmumu, 43 x 40 x 28 cm, 2005
<https://www.adrianarleo.com/hive-bust>

Adrian Arleo, heykel çalışmalarında yaşam bilinci, ölüm olgusu ve varoluşun bütüncüllüğü gibi temel kavramları merkezine alan sanatsal yaklaşımını, insan ve hayvan bedenlerini kaynaştıran figüratif kompozisyonlar aracılığıyla somutlaştırmaktadır. Sanatçı için insan ile hayvan arasında ontolojik bir ayrım bulunmamakta; aksine tüm canlı varlıklar, birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde olan tekil bir bütünün parçaları olarak temsil edilmektedir. Bu bütüncül yaklaşım, izleyiciyi maddi dünya ile doğal dünya arasındaki ilişkiyi yeniden düşünmeye ve varoluşsal sorgulamalara yöneltmektedir. Arleo, söz konusu kavramsal yaklaşımını en etkili biçimde ifade edebileceği malzeme olarak balmumunu tercih

etmekte; malzemenin organik yapısı, kırılabilirliği ve dönüşebilirliği üzerinden yaşam-ölüm döngüsüne gönderme yapmaktadır.

Arleo bu konuda şöyle der* (2025):

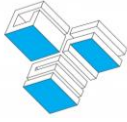
“Açıkça belirtmek gerekirse, enkaustik her zaman fırınlanmış yüzeylere uygulanır, son işlem ise kuruması için fırınlanmaz. Enkaustik kullandığım tüm üç boyutlu yüzeyler gözenekli veya pürüzlüdür ve renk yoğunluğunun ve malzemenin akışının doğru olduğundan emin olmak için her zaman testler yaparım. Uygulandığında, yüzeyi sabitlemek ve düzleştirmek veya istediğim dokuyu elde etmek için ısı tabancası kullanılır. Genellikle, bazı bölgelerde zengin, mumsu bir kalıntı gibi görünen bir şey oluşturmak için hafifçe çukurlaşmış bir yüzeye sahip bir sır üzerine uygulayım. Ayrıca petek görünümünü bir dizi heykelde de kullandım. Bunlar için, damarlı doğal sarı balmumu kullanıyorum ve rengi daha canlı hale getirmek için biraz sarı toprak boyası ekliyorum. Petek dokusu kelimenin tam anlamıyla enkaustik ile doldurulmuştur. Bazen, alttaki rengi zenginleştirmek için kilin yüzeyine ısı tabancasıyla eritilen, renksiz, yarı saydam bir kaplama görevi gören bir ortam yapmak için doğal beyaz veya ağartılmış balmumu kullanıyorum. Enkaustik tekniğinin, pratikle yüzeylere büyük bir zenginlik katma potansiyeline sahip, çok yönlü bir teknik olduğunu keşfettim.”

Görsel 11. Bart Hess, Bedeni üzerinde balmumu ile bir performans.

Performans sanatçısı ve moda tasarımcısı Bart Hess, sanatsal üretimlerinde insan bedenini doğrudan bir tuval ve deney alanı olarak kullanmaktadır. Sanatçı, geleneksel malzeme sınırlarının ötesine geçerek, çeşitli performanslar ve enstalasyonlar gerçekleştirmek üzere erimiş balmumunu tercih

* <https://www.rfpaints.com/unique-color/2021/2/28/artist-spotlight-adrian-arleo-amp-deborah-kapoor>, Erişim tarihi: 12.12.2025

etmiştir. Bu uygulamalar, balmumunun form değiştirme yeteneği aracılığıyla bedenın algılanışını dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Hess'in çalışmalarında merkezi bir rol oynayan temel dinamik, sıcaklığın malzemenin nihai biçimini belirlemedeki rolüdür. Sanatçı, bizzat kendi bedeni üzerinde de uyguladığı bu performanslarda, farklı ısı dereceleri kullanarak balmumunun akışkanlığını ve katılma süreçlerini kontrol etmekte; böylece ortaya çıkan yapının morfolojisini manipüle edebilmektedir. Bu bağlamda, sıcaklık bir kontrol mekanizması olmanın ötesinde, eserin nihai ve geçici formunu belirleyen bir faktör olarak işlev görmektedir. Balmumu uygulaması sırasında deneyimlenen acı eşiği, eserin kavramsal katmanını derinleştiren kritik bir unsurdur. Erimiş balmumunun bedenle teması sırasında ilk birkaç saniye hissedilen yoğun ısıya bağlı ağrıya karşı belirli bir fiziksel ve zihinsel tolerans gerekmektedir. Hess'e göre, bu duysal rahatsızlık, performansın ana temasını oluşturan bedenın ölümcüllüğü ve fanilik kavramlarını somutlaştırmaktadır. Anlık acının deneyimi, izleyiciye ve sanatçının kendisine, insan bedeninin kırılma yapısını ve zaman karşısındaki geçiciliğini hatırlatan varoluşsal bir yorum sunmaktadır (Frearson" 2017).

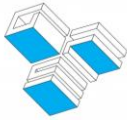
Sanatçı, çalışmalarında yarattığı fütüristik etkileri ve yeni beden biçimlerini, balmumunun sunduğu olanaklarla bütünleştirdiğini ifade etmektedir. Balmumu, soğuduğunda hızla katılarak bedenın yüzeyinde geçici ve dışadönük bir 'ikinci deri' oluşturur. Bu dış katman, hem bedenın doğal sınırlarını sorgulayan hem de teknolojik veya biyolojik bir transformasyonu çağrıştıran, adeta geleceğe dönük bir beden imajı yaratmayı hedeflemektedir. Böylelikle Hess, malzemenin fiziksel özelliklerini kullanarak, çağdaş sanatın sıklıkla ele aldığı post-hümanist beden ve kimlik tartışmalarına katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Bart Hess'in performatif çalışmaları; malzeme bilimi (balmumu), termodinamik süreçler (sıcaklık kontrolü) ve bedenın varoluşsal sınırları (acı, ölümcüllük) arasındaki dinamik etkileşimi araştıran, çok katmanlı ve disiplinler arası bir sanatsal araştırma olarak kabul edilebilir.

Sonuç

Güncel sanat pratikleri, geleneksel sanat disiplinlerinin sınırlarını aşan disiplinlerarası bir yapıyı benimsemiş olup, bu durum malzeme ve teknik seçiminde sınırsız bir özgürlüğe yol açmıştır. Sanatçılar, ifade arayışlarında her türlü materyali çeşitli tekniklerle kullanma yetkisine sahiptirler. Bu bağlamda, sanatsal süreç yalnızca özgün bir üslup geliştirmeyi değil, aynı zamanda geçmiş dönem sanatçıların eserlerini veya tekniklerini yeniden ele almayı, onlara kendilerine mal etmeyi veya kopyalamayı (yeniden yorumlama) da içerebilmektedir. Bu yaklaşımlar, sanatsal diyalogun sürekliliğini ve kültürel mirasın güncel bağlamda sorgulanmasını mümkün kılmaktadır.

Enkaustik tekniğin tarihsel geçmişine rağmen, günümüzde çağdaş sunumlarla yeniden gündeme getirilmesi büyük bir sanatsal ilgi odağı oluşturmuştur. Tekniğin sunduğu esneklik, sanatçılara hem pratik (hızlı kuruma, katmanlama) hem de içeriksel (dokusal zenginlik, parlaklık, şeffaflık) anlamda zengin bir ifade aralığı sağlamış ve günümüz sanatına önemli açılımlar getirmiştir. Örneğin, Enkaustik tekniği etkin biçimde kullanan önemli çağdaş sanatçılardan biri olan Amerikalı sanatçı Jasper Johns'un "Üç Bayrak" adlı eseri bu bütüncül yaklaşımın çarpıcı bir örneği olmuştur. Bu yapıt, bir sanat eserinin yalnızca yüzeysel temsilden ibaret olmadığını, kullanılan malzeme ile teknik bir bütünlük içinde yaratıldığını ve değerlendirilmesi gerektiğini açıkça göstermiştir. Johns'un balmumu

katmanları aracılığıyla bayrak imgesine kazandırdığı dokusal derinlik ve fiziksel varlık, eserin anlamsal yükünü güçlendirmiştir. Bu durum, bir yapıtı anlamlandırmada bütüncül bir yaklaşımın (malzeme, teknik, biçim ve içerik arasındaki ilişkinin) ne denli hayati olduğunu vurgulamaktadır.

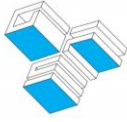
Enkaustik gibi eski tekniklerin yeniden keşfi, sanatsal üretimde bir anlamda özgürleştirici bir temel teşkil etmiştir. Teknik, güncel sanatta sıklıkla rastlanan kolaj, asamblaj ve montaj gibi çeşitli materyal ve tekniklerle birlikte kurgulanabilme yeteneğine sahip olmuştur. Balmumu, birleştirici ve koruyucu bir medyum görevi görerek farklı malzemelerin tek bir yüzeyde bir araya gelmesine olanak tanımıştır. Eski tekniklerin çağdaş sunum biçimleriyle harmanlanarak yeniden üretilmesi, yalnızca bu tekniklerin güncel sanat ortamında yeniden görünürlük kazanmasını sağlamakla kalmamakta; aynı zamanda geleneksel üretim pratikleri ile çağdaş sanat anlayışları arasında süreklilik temelli bir ilişki kurulmasına olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, geçmişten devralınan estetik, teknik ve kültürel birikimin günümüzün kavramsal ve biçimsel olanaklarıyla yeniden yorumlanmasına imkân vererek, geleneğin durağan değil, dönüşebilir ve üretken bir yapı taşıdığını ortaya koymaktadır. Söz konusu yeniden üretim pratikleri, sanatçının tarihsel referanslarla kurduğu eleştirel ve yaratıcı ilişkiyi görünür kılarken, izleyici açısından da çok katmanlı bir algılama süreci yaratmaktadır. Geleneksel tekniklere aşina olan izleyici için tanıdık öğeler aracılığıyla bir bağ kurulurken, çağdaş sunum biçimleri bu bağın güncel estetik ve düşünsel bağlamlar içinde yeniden değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu durum, izleyicinin yalnızca görsel bir beğeni geliştirmesini değil, aynı zamanda eserin kavramsal arka planı üzerine düşünmesini teşvik eden bir deneyim sunmaktadır. Dolayısıyla eski ile yeninin bu türden sentezlenmiş birlikteliği, sanatsal üretimde hem estetik çeşitliliği artırmakta hem de gelenek ile çağdaşlık arasında yapıcı, dinamik ve sürdürülebilir bir diyalog kurulmasına katkıda bulunmaktadır.

Kaynakça

- Germaner, S. (1977). *1960 Sonrası Sanat*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İşingör, M.; Eti, E. Aslier, M. (1986). *Resim I Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Grafik Resim*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Keser, N. (2009). *Sanat Sözlüğü*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Mamur, N. (2012). Görsel Sanatlar Eğitiminde Nitel Araştırmalar İçin Bir Doküman: Portfolyo. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(165), 194-207.
- Onurkan, S. (1994). *Anadolu Araştırmaları-Antik Çağ Resminde Enkaustik Teknik ve Boyalar*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Rudel, J. (1991). *Resim Tekniği*, Çev. Neşe Erdok, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Sözen, M.; Tanyeli, U. (2003). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Turani, A. (2007). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

İnternet Kaynakları

- Rebecca, A. <http://www.rebeccaalex.com/html/encaustic/encaustic.shtml>, Erişim tarihi: 10.11.2017
- Frearson, A. <https://www.dezeen.com/2013/09/12/the-garment-district-by-bart-hess-at-future-perfect/>, Erişim tarihi: 10.11.2017
- “Ankostik” <http://www.tarih.gen.tr/forum/sanattarihi/4255-ankostik-resim.html>, Erişim tarihi: 21.06.2024

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1. Kadın Fayyum portresi, 2. yüzyıl, 42 x 24 cm, Ahşap üzerine enkaustik teknik, Louvre Müzesi, Paris, <https://allthingsencaustic.com/introduction-encaustic/>, Erişim tarihi: 03.06.2025
- Görsel 2. “Azizler Theodore, George ile Meryem, Çocuk ve Melekler”, 69 x 48 cm, Panel üzeri enkaustik teknik, Aziz Catherine Manastırı, Sina <http://www2.oberlin.edu/images/Art310/e-0002.JPG>, Erişim tarihi: 05.06.2025
- Görsel 3. Petrus, MS 6. yüzyıla tarihlendirilen ahşap üzerine enkaustik bir ikona <https://www.ancientsculpturegallery.com/st-peter-byzantine-icon-1638416324.html/>, Erişim tarihi: 13.12.2025
- Görsel 4. Anonim, 4. yüzyıl, Bir kemiğe kakma ve balmumu; putto resmi, 8.2x5,4 cm, Mısır, <https://art.thewalters.org/object/71.25/>, Erişim tarihi: 10.11.2025
- Görsel 5. Jasper Johns, “Üç Bayrak”, Tuval üzerine enkaustik teknik, 1958, 76 x 115,5 cm, Meriden, Connecticut, Mr ve Mrs Burton Tremaine Koleksiyonu http://www.thestyleabettor.com/2012_05_01_archive.html, Erişim tarihi: 21.09.2024
- Görsel 6. Mumlu boyanın ısıtılmış ütünden kâğıda geçirilişi. <https://www.youtube.com/watch?v=rG3h7jsYR6A>, Erişim tarihi: 14.07.2024
- Görsel 7. Rebecca Alex balmumu ile resim çalışırken. <http://www.rebeccajalex.com/html/encaustic/encaustic>, Erişim tarihi: 18.08.2025
- Görsel 8. Joyce Werwie Perry, “Pazar Akşam Yemeği”, <https://www.joycewerwieperry.com/copy-of-award-winners?pgid=jr8atj8e-7a02fe49-8338-46ce-89fb-206e6a23c5cd>, Erişim tarihi: 11.10.2024
- Görsel 9. “West End'de Kış”, Ahşap panel üzerine enkaustik, 12x9 cm <https://www.joycewerwieperry.com/copy-of-award-winners?pgid=jr8atj8e-7a02fe49-8338-46ce-89fb-206e6a23c5cd>, Erişim tarihi: 11.10.2024
- Görsel 10. Adrian Arleo, “Kovan Büst”, Kil, sır, balmumu, 43 x 40 x 28 cm, 2005, <https://www.adrianarleo.com/hive-bust>, 16.09.2024
- Görsel 11. Bart Hess, Bedeni üzerinde balmumu ile bir performans. <https://www.dezeen.com/2013/09/12/the-garment-district-by-bart-hess-at-future-perfect/>, Erişim tarihi: 11.12.2025